

Samenwerkingsverbanden zijn in. Een beetje gemeente of waterschap zit om tafel met een collega en draagt dat vol trots uit. Maar wat levert zo'n samenwerking – op publiciteit na – eigenlijk op? In Twente heeft een pact tussen veertien gemeenten en het waterschap tot een concreet product geleid. De regenradar geeft gedetailleerde informatie over de hoeveelheid neerslag en aankomende buien.

Samenwerking in Twente:

app (e

Er wordt in Twente al jarenlang samengewerkt. Veertien gemeenten en het waterschap komen geregeld bij elkaar om ervaringen uit te wisselen. Dit samenwerkingsverband heet het Twents Waternet en is in de loop der jaren steeds intensiever geworden. De doelstellingen van het Bestuursakkoord Water moeten in 2020 behaald worden. De samenwerking heeft in een product geresulteerd. Dat product is de regenradar. Gemeenten en waterschap werken samen in zogenoemde 'werkplaatsen'. In een werkplaats wordt door een aantal deelnemers een gezamenlijk onderwerp uitgewerkt. Het resultaat van elke werkplaats wordt gedeeld met alle deelnemers van het Twents waternet, waarna het geïmplementeerd kan worden. Een van de doelen van een van die werkplaatsen was het uitwerken van gezamenlijke monitoring van neerslag. Van de veertien gemeenten doen negen gemeenten mee aan de regenradar. Vijf gemeenten doen niet mee. De redactie sprak met adviseur Jos Jogems van Waterschap Vechtstromen

(voorheen Regge & Dinkel), rioleur Stef van Wanrooij van gemeente Borne en projectleider Hanneke Schuurmans van Royal HaskoningDHV.

Wie is trekker van dit project en hoe liggen verantwoordelijkheden en afbreukrisico's en dergelijke?

Jogems: "Het Twents Waternet is de trekker van dit project. Het gaat om een abonnement. De partijen die met de regenradar meedoen, krijgen de data de komende vijf jaar geleverd. Het waterschap fungeert als betaalorgaan. Ze schieten het geld voor en krijgen dat later van de gemeenten weer terug."

Hoe zou je kern van het project in een paar woorden samenvatten?

Jogems: "Dit project voor Twents Waternet gaat om het eenvoudig beschikbaar stellen van nieuwe, verbeterde neerslagdata. Hiervoor is een internetapplicatie speciaal voor het samenwerkingsverband ingericht. Dit project vloeit voort uit een

landelijk project. De nationale regenradar is een initiatief van de overheid, Rijkswaterstaat en diverse waterschappen en gemeenten. Reden voor dit initiatief was dat de huidige data van het KNMI niet van voldoende kwaliteit zijn voor de waterbeheerders. Uiteindelijk is de nationale regenradar opgestart en sinds 2013 levert dat product real-time neerslaginformatie op basis van een combinatie van regenradars en -meters. De methodiek erachter is ontwikkeld in nauwe samenwerking met het KNMI, Deltares en drie universiteiten. Hiermee is het de beste data voor de beste prijs."

Schuurmans: "Het grootste verschil met de KNMI-data is dat de nationale regenradar meer radars gebruikt en daarom betrouwbaarder is. Drie radars uit Duitsland worden nu meegenomen en sinds dit jaar ook één uit België, die vooral de neerslag-schatting in Zeeland en Brabant zal verbeteren. Immers hoe verder je weg bent van een radar, hoe moeilijker het is om de neerslag die op de grond valt te meten.

De Twentse regenradar geeft gedetailleerde informatie over de hoeveelheid neerslag en aankomende buien.

etijtelijk)

Een andere toegevoegde waarde van de nationale regenradar is dat er naast KNMI stations ook grondstations van waterbeheerders wordt meegenomen. Deze regenmeters zijn aan een kwaliteitscontrole onderworpen, anders verslechtert je een product alleen maar. De methodiek om tot een eindproduct te komen is 'open source' en kan daardoor continu verbeterd worden met kennis van universiteiten. Dat is uniek. Er zijn echter steeds verbeteringen denkbaar en die worden in de projectgroep besproken en gerealiseerd. Dat kan alleen als partijen gezamenlijk bijdragen. Ik hoop dan ook dat meer overheidspartijen aansluiten en mee gaan doen. De kracht van het Lizard-systeem is dat je alles bij elkaar hebt. Denk dan aan riooldata en neerslaggegevens. Het werkt open source en daarom kunnen we gezamenlijk doorontwikkelen."

Van Wanrooij: "Een aantal gemeenten beschikt over eigen regenmeters. De eigen regenmeters leveren niet altijd de juiste informatie op en is ook nog eens

arbeidsintensief voor het beheer. Bij toepassing van radargegevens ontstaat naast een doelmatig beheer een ruimtelijk beeld van de neerslaghoeveelheden. Mede door ontsluiting van Duitse radargegevens is de nauwkeurigheid van de neerslaggegevens verbeterd in dit deel van het land."

Wat zijn de baten voor het waterschap?

Jogems: "In Twente mat iedereen op zijn eigen manier en dat leverde uiteenlopende resultaten op. Sommige gemeenten meten ook niet op de goede manier. Omdat er nu met de regenradar gewerkt wordt, is er een uniform meetsysteem gekomen. De kwaliteit is veel beter. Omdat het beheer en onderhoud uitbesteed worden, bespaart je samen kosten. Op deze manier wordt er vorm aan de drie K's gegeven. Het verminderen van de kwetsbaarheid, het besparen van kosten en het verbeteren van de kwaliteit. Kleinere gemeenten hebben vaak één persoon met meerdere taken. Vaak heeft hij of zij het zo druk dat het meten van

de gevallen neerslag geen prioriteit meer heeft. Het Twents Waternet geeft aan dat je door samen te werken laaghangend fruit kunt plukken. Je ziet direct resultaat en dat is inspirerend."

Wat kost (zowel geld als inzet) het gebruik van de regenradar voor een gemeente en welke baten (zowel inzicht als besparingen) heeft men ervan?

Jogems: "De jaarlijkse kosten van de regenradar bedragen 8.500 euro. Per gemeente kost het gebruik van de regenradar ongeveer 900 euro per jaar. Dat is erg weinig. Er doen negen gemeenten mee aan dit project, waardoor de kosten gedeeld werden. Het waterschap betaalt ongeveer 600 euro. Dat is een grove schatting."

Schuurmans: "Bij die 900 euro zit toegang tot het portaal regenradar.lizard.net. Dat is een verbeterde en meer complete versie van de buienradar. Die applicatie is erg handig, omdat je de precieze frequentie van een bui meteen in kaart hebt. Om-

Van links naar rechts:
Stef van Wanrooij
(rioleur gemeente Borne),
Hanneke Schuurmans
(projectleider Royal
HaskoningDHV) en
Jos Jogems (Waterschap
Vechtstromen).

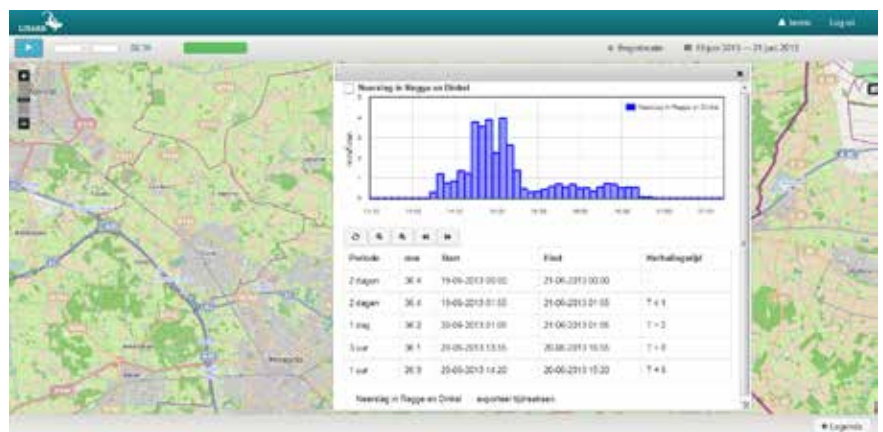
(onder) Screenshot van
de Regenradar app.

dat er niets aangelegd hoeft te worden – denk dan aan een regenmeter bijvoorbeeld – bespaar je veel kosten. De regenradar is veel goedkoper en je hebt alle benodigde gegevens direct bij de hand.”

Jogems: “We hadden het portaal een tijdje terug op een maandag geïnstalleerd en de vrijdag erop bewees hij zijn nut al. Het regende die dag namelijk heel hard. Dankzij de app konden we op kilometerniveau zien hoe hard het geregend had. Met die informatie kun je meteen uitleggen wat er precies gebeurd is aan de burgers. Via de gemeentelijke website kun je vertellen wat er op gebiedsniveau gebeurd is. Voor verzekeringen kan die info ook erg nuttig zijn, want dan is in één oogopslag duidelijk of het om een extreme bui ging. Je hebt iets uit te leggen als je niet aan dit project mee wilt doen.”

Meer inzicht geeft ook meer verantwoordelijkheid. Extreme neerslag is een bekend fenomeen geworden en de burger is veel mondiger geworden. Hoe gaan jullie om met deze situatie?

Van Wanrooij: “We steken de handen niet in de lucht. De deur staat altijd open voor burgers. Dat is al zo sinds 2006 toen de wateroverlast begon en sinds de extreme neerslag in 2010 worden er regelmatig inloopavonden georganiseerd. De burgers willen maatregelen zien. Als er water in de woning komt, is dat erg vervelend natuurlijk. Het gaat vaak om dezelfde woningen. Het gaat om ongeveer 20 à 30 huizen die in laaggelegen gebieden lig-

gen. In de gemeente Borne zijn er ongeveer 200 kwetsbare woningen. Er is vrij intensief contact met deze burgers. Met Royal HaskoningDHV kijken we of de inzameling van regenwater wel goed verloopt en of alles goed is aangelegd. We meten de gegevens. De burgers willen de stand van zaken weten. Er is een situatie bekend waarin een kruispunt droog was, maar de zijstraten blank stonden. Daar was sprake van een foute aansluiting en het water kon niet invoegen. Door zelf rond te lopen vlak nadat het geregend heeft, kun je veel nuttige informatie vergaren. In juni heeft het erg hard geregend en vlak daarna ben ik de straat opgegaan om te kijken wat er met het water gebeurde. Dat was een eye-opener.”

Extreme neerslag gaat gevolgen hebben. Verzekeraars moeten vaker uitkeren wegens waterschade. Hoe speel je daar op in?

Schuurmans: “Binnen het voor dit project opgeleverde portaal kunnen gemeenten gedetailleerd inzoomen en zelf kiezen welke periode ze willen bekijken en eva-

lueren. De tijdreeks komt direct in beeld evenals de bijbehorende herhalingstijd. Deze herhalingstijd is gebaseerd op onderzoek van het KNMI en universiteit Wageningen. De tijdreeksen kunnen als excelbestanden weergegeven worden.”

Van Wanrooij: “Op de werkplaats werd de wat-vraag gesteld. Wat verwacht je? Via telemetrie kunnen we op extreme buien anticiperen en de regenradar is daarbij erg handig. We krijgen goede informatie binnen en aan de hand daarvan kunnen we kijken wat we het beste kunnen doen. In voorspellende zin, zeg maar. Deze applicatie gaat verder dan real time control. We hebben een zogenaamd calamiteitenoverstort dat we bij extreme neerslag in kunnen zetten. We willen de burgers bij ons werk betrekken.”

Jogems: “Dit gaat de nieuwe situatie worden. De politiek moet de gevolgen van de klimaatverandering erkennen en daar op inspelen. Of het bestaande stelsel moet aangepast worden – wat veel geld kost - of je doet niets aan de bestaande situatie. Niets doen betekent wel dat water op straat belandt.” ■